

EXAMENSARBETE

RELATIONEN MELLAN "IDENTITETSKÄRNAN" OCH POSTMODERNITETEN

En kvalitativ studie om relationer, identitet
och postmodernism

THE RELATIONSHIP BETWEEN "THE CORE OF IDENTITY" AND THE POSTMODERN SOCIETY

A qualitative study regarding relationships,
identity and the postmodern society

Examensarbete inom huvudområdet
socialpsykologi
Avancerad nivå C Högskolepoäng 15
Vårtermin 2010

Anna Bredenfeldt
Jenny-Ann Vestin

Handledare: Anette Lundin
Examinator: Zaira Jagudina

Sammanfattning

Vi har valt att genomföra denna studie då vi anser att det är ett ämne som är relevant då det inte finns så mycket tidigare forskning om sambandet mellan identitet, relationer och det postmoderna samhället.

Problemformulering i denna studie är: Hur upplever 19–20-åriga ungdomar, av båda könen, identitetsskapande och relationer i det postmoderna samhället?

Studien genomfördes i form av semistrukturerade intervjuer och på så sätt försökte vi förstå hur ungdomarna hanterar den komplexitet som ligger bakom de postmoderna identiteterna och deras skapelseprocess. Intervjuerna sattes i förhållande till teorier av exempelvis Mead (1977), Bauman (2002, 2003) och Giddens (1997).

Tidigare forskning visar att postmodernitetens identitet är ett uppmärksammat ämne exempelvis genom Hjalmarson Vertovecs (2009) studie kring just postmodernitetens identitet. Dock läggs fokus, i denna studie, på relationernas betydelse för identitetsskapande i det postmoderna samhället. På så sätt kompletteras bilden av postmoderna identiteter.

Målgruppen i denna studie är varierad, uppsatsen kan läsas av socialpsykologer då den är skriven ur ett socialpsykologiskt perspektiv. Men den kan också läsas av någon som är intresserad av något av våra huvudbegrepp; identitet, postmodernitet och relationer.

I och med vald metod, semistrukturerade intervjuer, är det lämpligt att ett bekvämlighetsurval används. Respondentantalet var 6 stycken. De innehållsrika intervjuerna bidrog till att en grundlig analys kunde genomföras och därmed fann vi reliabla förklaringar till studiens frågeställningar.

De resultat vi funnit visar att identitet, relationer och samhälle är tre ämnen som är mer sammanknutna än vi först trodde från början. Respondenterna hade ibland svårt att skilja de olika teman vi valt åt, då de är så ihopkopplade i dagens samhälle. Resultaten visar att identiteten idag sammankopplas väldigt lätt med roller och att relationer är en stor påverkansfaktor i identitetsskapandet. Slutsatser vi dragit utifrån denna studie är bland annat att detta ämne är relevant och att det behövs göras fortsatta, djupare studier inom det.

Nyckelbegrepp: Identitet, Postmodernitet, Relationer

Innehållsförteckning

Sammanfattning	
1 Inledning.....	1
1.1 Syfte och problemformulering.....	2
2 Tidigare forskning	2
3 Teoretiska utgångspunkter	4
3.1 Postmodernitet	4
3.2 Identitet.....	5
3.3 Relationer.....	7
4 Metodologi	9
4.1 Metod.....	9
4.2 Procedur.....	10
4.3 Urval	11
5 Resultat.....	11
5.1 Identitet.....	11
5.2 Relationer.....	13
5.3 Samhälle	15
6 Analys.....	17
6.1 Identitet.....	17
6.2 Relationer.....	19
6.3 Samhälle	20
7 Diskussion och slutsatser	21
7.1 Slutsatser.....	24
7.2 Svagheter och styrkor	25
7.3 Framtida forskning	25
8 Referenser.....	27
Bilaga 1 Intervjuguide.....	
Bilaga 2: Uppdelning av arbetet.....	

1 Inledning

”Det postmoderna tillståndet har brutit sönder den moderna tidens enda stora spel i många små och dåligt samordnade spel...” (Bauman, 2002)

Vårt val av ämne berörs av det faktum att vi inte längre lever ett enhetligt liv eller ett enhetligt samhälle. Som Bauman beskriver det; ett samhälle som är uppdelat, eller fragmenterat i små delar. Det liv som förut kunde beskrivas av en enhetlig levnadshistoria, där karaktärens identitet och drag framgår tydligt, kan inte längre beskrivas så enkelt. I det postmoderna samhället finns det inte längre en enda sammanhängande livsbeskrivning, den har ersatts av episoder. Den tid vi lever i definieras av sina korta episoder som hela tiden förändrar individens livsvillkor. Enligt Bauman så förekommer olika episoder samtidigt och det är inte nödvändigt att dessa påbörjas samtidigt, eller avslutas samtidigt heller. Då kommer frågan, om villkoren för individen hela tiden förändras, i vilken utsträckning kan då individen ha samma identitet genom olika episoder?

I samband med förändringar omkring en individ anpassar han eller hon sitt Själv, sin identitet och sina relationer i enlighet med dessa förändringar, (Mead 1977, Wettergren 2009). I dagens samhälle som är fyllt av förändringar och utvecklingar är det en svår uppgift att hela tiden anpassa ett Själv, eller en identitet, och därför väcks frågor om identitetsskapande i denna tidsera.

En följd av att vårt samhälle hela tiden förändrar sig är också att det är nödvändigt för individen att formulera starkare skyddsmekanismer för sitt Själv, (Mead, 1977). En av dessa skyddsmekanismer kan vara att visa mindre känslor eller att helt enkelt ha en identitet utåt där känslouttryck inte existerar. I och med att vårt samhälle i dag inte levs på ett plan, utan på flera kan det uppfattas som mycket komplicerat och abstrakt och detta kan också påverka hur en identitet formas.

Studien vi utfört har socialpsykologisk relevans först och främst genom att den behandlar mänskligt beteende. Det är även så att tidigare forskning på detta område har gjorts, dock mest inom postmodernitet och identitetsskapande (Hjalmarson Vertovec, 2009), men vi anser att det behövs mer. Det är ett mycket intressant och aktuellt ämne både för samhället i sig och för det socialpsykologiska ämnet. För det andra är en av socialpsykologins grundstenar självet och den mänskliga identiteten och därför är det alltid relevant att undersöka mer runt detta ämne. Detta eftersom vi i denna studie kommer att använda oss av Asplunds (1987) definition av socialpsykologi:

”... socialpsykologin är läran om människans socialitet och responsivitet, men den är inte läran om dessa två fenomen betraktade var för sig eller oberoende av varandra. Socialpsykologin är snarare läran om socialitetens och responsivitetens sammansmältning. Den socialpsykologiska synvinkeln består i att betrakta människan som socialt responsiv eller som responsivt social.” (Asplund, 1987, s 31)

Denna definition passar syftet med denna studie då det som studeras är identitet och relationer i förhållande till det postmoderna samhället.

1.1 Syfte och problemformulering

Syftet med denna studie är att ge en ökad förståelse, utifrån en symbolisk interaktionistisk syn, för hur ungdomar, (19-20 år), upplever att samhället och dess nuvarande tillstånd påverkar dem i deras identitetsskapande och relationsbyggande. Med relationer syftar vi här på kärleks- och vänskapsrelationer.

Av denna anledning blir vår problemformulering: Hur upplever 19–20-åriga ungdomar, utifrån ett symboliskt interaktionistiskt synsätt, identitetsskapande och relationer i det postmoderna samhället?

Denna problemformulering tillsammans med de teorier vi använt oss av bildade följande frågeställningar:

- Upplever ungdomarna att den teknologiska utvecklingen påverkar relationerna i det postmoderna samhället?
- Kan det vara så att Bauman har rätt i att dagens identitet är något man kan välja eller välja bort beroende på situation och plats?
- Kan det vara så att det som Giddens benämner som ”rena” relationer är de relationer som skapas idag?

2 Tidigare forskning

Studien som mest påminner om vår är ”Den postmoderna identiteten” där Hjalmarson Vertovec (2009) går igenom huruvida individer som lever i ett samhälle med postmodern karaktär påverkas av detta samhälle och hur de upplever sitt identitetsskapande. Hjalmarson Vertovec tar upp begrepp som postmodernitet, episodiskhet och identitet.

Resultatet av denna studie visar att respondenternas svar om vilka de är och hur de upplever sig själva stämmer överens trots den ålder de har (20 – 25 år). I sin analys om postmoderniteten stärker Hjalmarson Vertovec Baumans teorier om den kortsiktiga men-

taliteten som finns i episodiskheten idag vilket även vi har användning av då vi undersöker detta fenomen.

Respondenterna i Hjalmarson Vertovecs studie uttryckte att de påverkas av andra i första hand men även av situationer och händelser i livet. De flesta respondenterna beskriver att deras beteende förändras beroende på hur andra påverkar dem.

I den studie som kommer utföras undersöks episodiskhetens betydelse för relationer och identiteter och det leder till att Hjalmarson Vertovecs studie blir relevant. Det som tillförs med denna studie är relationsaspekten i kombination med identitetsskapande och postmodernitet.

Slutsatserna som dras i Hjalmarson Vertovecs studie är till stor användning för denna studie då hon berör postmodernitetens episodiskhet och identitetsskapande och bekräftar dess betydelse i dagens postmoderna samhälle.

I en annan studie, som är en C-uppsats skriven av Barrera Rizzo och Rehnström (2007), "Konsumtion, Hur ungdomar talar om identitet och status i ett konsumtionssamhälle" finner vi intressant information för oss då de tar upp ungdomars relation till identitet och status i dagens postmoderna konsumtionssamhälle. De använder sig av ex. Bauman och Giddens som gör att våra uppsatser överlappar ämnesmässigt. De fokuserar på identitetsskapande, men ur ett konsumtionshänseende och de tar med status i beräkningen vilket skiljer sig från Hjalmarson Vertovec och oss. Dock blir det relevant för oss då de lägger mycket stort fokus på hur samhället ser ut och dess påverkan på identitetsskapandet. Deras användning av Giddens "risksamhälle" och deras teoretiska utläggning om identiteten blir även den relevant, även om de inte har samma utgångspunkter i denna som Hjalmarson Vertovec eller oss. De påpekar att Giddens talar om att tid och rum inte längre är förbundna med den geografiska positionen vilket troligtvis kommer att visa sig i vårt resultat också. De tar upp sociala relationer och vilken inverkan de kan ha på andra individer om en individ utför något vilket faller inom vårt relationstema. De tar även upp de stora valmöjligheter som kan ligga till grund för hur en individs identitet skapas vilket gör det till relevant läsning för oss

Den tredje artikeln vi hittade som anknöt till relationer var Johanssons och Johanssons (2006) "Samband mellan ungdomars föräldra- och kompisrelationer". Det vi finner intressant i denna studie är att trots att respondenterna är mellan 15 och 17 år så är relationen till föräldrarna viktigare än den till kompisarna, vilket gör att vi funderar på om det

kan vara likadant i den åldersgrupp vi ämnar undersöka. Dock har vi valt att bortse från relationen till föräldrarna då vi annars får ett för stort område att undersöka.

Den fjärde studien är gjord av Andersson och Swenson (2007) och heter ”En fenomenologisk studie om hur ungdomar upplever sin tillvaro, relationer och framtidsvisioner.” De har begärt in självrapporter vilka visar att kompisrelationerna är viktigare för respondenterna än relationen till föräldrarna. De har funnit att respondenterna har skrivit mer om vänner än om familj i sina självrapporter. Detta styrker det beslut vi fattat angående vår begränsning av vilka relationer vi ska undersöka i vår studie. Självrapporterna hade en omsorgsfullt formulerad fråga som grund. Frågan var; ” Var snäll och berätta om dina tankar, funderingar och känslor angående din tillvaro, dina visioner om framtiden samt berätta hur du upplever dina relationer med andra i din omgivning, skulle du vilja förändra någonting i en relation till någon om du kunde?”. Det visade sig att respondenterna skrev mindre om sin framtid än vad författarna antagit att de skulle. De fick även lite insyn i de eventuella effekter som globaliseringen haft, dock var effekterna mest positiva.

3 Teoretiska utgångspunkter

Det var svårt att separera våra teman då de alla tre tvinnar in sig i varandra och håller uppe varandra. Postmoderniteten skulle inte kunna förstås utan identitet och relationer, och samma gäller för de andra två. Vi försöker nedan förklara de tre begrepp som vi räknar som våra huvudbegrepp för denna uppsats.

3.1 Postmodernitet

Lyon (1998) ställer sig frågan om postmoderniteten är en idé, ett socialt tillstånd eller om det kanske är en kombination av dessa båda begrepp. Han verkar anse att det är mer av en idé än ett socialt tillstånd men utesluter varken det ena eller det andra.

Lyon skriver också om hur kommunikationen har förändrats historiskt. Han menar att vi idag inte är lika begränsade av vart vi befinner oss, vilket han får medhåll av Giddens (1997) i. Giddens menar att vi idag har obegränsad tillgång till varandra då vi idag har mobiltelefoner, datorer och diverse andra teknologiska uppfinningar som gör att tid och rumsuppfattningen har förändrats. I och med den explosionsartade teknologiska utveckling som skett de senaste årtiondena är våra sociala relationer inte beroende av att vi befinner oss på samma plats.

Lyon (1998) menar att detta påverkar mer än bara de individer som finns i samhället. Det påverkar även samhällets struktur och innehåll. Eftersom vi går från att vara beroende av exempelvis årstider samt solens upp- och nedgång till att lita helt på tidtabeller, klockor och dylikt så förändras rytmen i samhället. Detta, menar Lyon, kan innebära att våra aktiviteter som tidigare varit bundna vid solens bana numera kan pågå så länge vi väljer i och med att vi har elektricitet som ger oss ljus.

Det är inte enbart konsekvenserna av denna teknologiska utveckling som är sociala utan även orsakerna är sociala. Enligt Lyon har människan alltid sökt efter sätt att förbättra och effektivisera sitt sökande efter exempelvis nya sätt att producera mer råvaror, nya transportmedel samt sätt att hitta sitt inre jag och den man verkligen är.

Bauman (2002) hävdar att det postmoderna samhället är fragmenterat och levs i episoder som har olika mål och mening. Dessa episoder har sina egna regeluppsättningar och strukturer som skall följas för att målen skall uppnås och individen skall må bra. Bauman menar att den ökade friheten i det postmoderna samhället kan ses som en följd av den så kallade individualiseringen. Den har även lett till att samhället har en känsla av att alla är utbytbara vilket leder till en ökad otrygghet. Denna otrygghet leder enligt Bauman till ambivalens inför de handlingar som görs och en känsla av främlingskap inför sig själv. Detta främlingskap kan leda till sprickor i självbilden hos individen. Enligt Bauman är livet episodiskt, dessa episoder kan lokaliseras i ett sammanhängande narrativ. Det är också så att i de olika episoderna har individen olika relationer, även om individen har en relation till en annan individ i fler än en episod betyder inte det att deras relation är konstituerad på samma sätt i båda.

3.2 Identitet

Enligt Mead (1977) finns inte Självvet vid födseln utan utvecklas i mötet med Andra. Det är alltså de sociala processer man befinner sig i som visar Självvet. Detta innebär att individen ser sig själv som ett objekt eller ett Själv genom att se sig själv genom de Andras ögon. Människan har en benägenhet att identifiera erfarenheter mycket nära med Självvet och då framför allt de affektiva erfarenheterna. Det krävs stor abstrahering för att inse att exempelvis smärta kan finnas där utan att för den sakens skull vara en del av Självvets erfarenheter.

Självet består av två ”komponenter” vilka Mead benämner som ”I” (Jaget) och ”Me” (Miget). Jaget är den spontana delen av Självet medan Miget är den reflekterade delen där funderingar kring det som sagts eller gjorts finns.

Lundin (2009) har skrivit ett paper som heter ”Det Emergenta Miget”. Den behandlar Självet och dess komponenter på ett sätt liknande Meads då författaren är inspirerad av Meads tankar kring detta. Författaren förklarar vad emergens innebär och förklarar således sina funderingar kring att koppla samman emergens med Miget.

”Emergens innebär att helheten är större än delarna, att den inte existerar utan delarna och att något slumpmässigt kan uppstå i samspelet mellan de skilda delarna. Således menas att Miget är något mer än enbart sitt Narrativ eller enbart sin Gestalt. I självreflektionens hantering av dessa båda delar blir Miget dynamiskt och skapas utifrån agens.” (Lundin, 2009)

Enligt Lundin så innebär emergens att det pågår flera processer samtidigt och som samverkar för att skapa en helhet. Hon menar att när man reflekterar över sig själv så är Jaget aktivt, Narrativet aktualiseras och Gestalten hanteras och dessa processer, eller snarare diversiteten dem emellan, är en förutsättning för emergens.

Alla människor söker en publik, vare sig det är medvetet eller inte. Detta för att man ser sig själv genom Andra. Enligt Mead (1977) är detta en oundviklig process, man söker en publik för att verifiera sitt Själv. Mead menar också att tankeprocessen egentligen är en inre konversation, en konversation inom Självet. Genom denna inre konversation separerar individen det denne säger till Andra och det faktiska talet och har det alltså redo innan det ska sägas. Detta kan förklaras som att det är en del av ett socialt samspel i vilket individen talar till Andra såväl som sitt Själv. En nödvändighet för Självet är att man svarar sig själv och det är den form av social handling som tillför beteendet där Självet visar sig.

Enligt Erikson (1982, s 90) uppstår de grundläggande identitetsmönstren ur ” det selektiva bejakandet och förkastandet av en individs identifikationer under barndomen, och det aktuella samhällets sätt att se på unga individer”. Erikson menar här att identiteten smälter samman många av de växlande självbilder som man upplevt under barndomen och även de rollmöjligheter som dessa unga individer har att välja mellan. Han nämner att en styrka som utvecklas under tonårsperioden är trohet då vägledning från föräldrafigurer och dylikt överförs till ledare och vägledare. Motsatsen till trohet är rollförkastande. Detta, menar Erikson, är ett måste för identitetsbildningen, dock i rimliga mått. I tonåren är

det viktigt att bli accepterad av samhället men Erikson menar här att samhället har lättare att acceptera de unga som efterfrågar ett erkännande eller en acceptans. Vad händer när detta inte sker? Då finner tonåringen en roll, som eftersträvar att motarbeta samhällets syn och sätt att vara och identifierar sig med denna roll istället för att förkasta den. Detta anser vi vara relevant då vår studie går ut på att försöka förstå vad en identitet är och hur den påverkas av de relationer och det samhälle som individerna befinner sig i.

Bauman hävdar att i och med att det postmoderna samhället är så baserat på flexibilitet och ombytlighet så är det naturligt att identiteten betraktas som någonting man kan välja att byta. Individen kan ”byta identitet ungefär på samma sätt som vi byter kläder” (Bauman, 2002).

Mead anser att när vi hävdar våra rättigheter söker vi en respons, en specifik respons då dessa rättigheter är universella. Till viss del är vi redo att anta samma attityd mot någon annan när denne söker respons, men som ungdom är det ofta som Erikson (1982) beskriver, förväntas en handling, finns chansen att motsatt handling inträffar.

Mead (1977) beskriver attitydtagandet gentemot andra såhär:”... all of them as an organized process are in some sense found in our own natures. When we arouse such attitudes, we are taking the attitude of what I have termed a “generalized other.” Such organized sets of response are related to each other; if one calls out one such set of responses, he is implicitly calling out others as well.” (Mead, 1977, s. 250)

I och med detta menar Mead (1977) att vi alla har olika roller inom oss, samtidigt och hela tiden. Så fort vi utför en handling synas denna av alla dessa roller, både inom oss själva och hos de i omgivningen som är våra ”generaliserade Andra”. Det faktum att vi förväntas växla mellan den bedömande och den som blir bedömd kan kopplas samman med Baumans syn på den postmoderna identiteten.

Enligt Levinson (1959) kan rolldefinition ses som en aspekt av en individs personlighet. Den representerar hur individer försöker finna sin plats i sin sociala verklighet och hur de försöker att leda sitt sökande efter mening, mål och glädje.

3.3 Relationer

I tonåren och de tidiga vuxenåren är relationer utanför familjen nästan ännu viktigare än de relationer som finns inom familjen. De unga letar efter en identitet vilket i sig gör att de söker efter fler förebilder och kanske även förebilder som är negativa just för att hitta balansen mellan det som samhället förväntar sig och det de känner att de kan åstad-

komma. (Erikson, 1982) Detta motsägs till viss del av bland annat Andersson och Swenson (2007) som i sin studie påvisar att ungdomar söker förebilder både i familjen och bland vänner, och att dessa förebilder oftast är positiva.

Enligt Bauman (2003) var synen på barn och ungdomar olik vår syn idag då de sågs mer som arbetskraft. De hölls kort och strängt. Senare blev de en bro mellan dödlighet och odödlighet och alltså av ett annat värde för familjen. I den moderna flytande tidseran, som Bauman benämner den, är inte längre familjen den viktigaste delen i livet. Det är viktigare att framtiden säkras genom att man tjänar bra eller har mer, rent materiellt sett. Numer anses det vara mer av en uppoffring att skaffa familj till skillnad från tidigare då det ansågs vara en gåva att få tillökning till familjen. Det kan ha att göra med den tillbakalutade inställningen till sex och preventivmedel som syns ibland i dagens samhälle.

Bauman hänvisar till Giddens som menar att dagens relationer kan kallas "rena" relationer. Detta begrepp innebär att relationen, oftast en kärleksrelation, inte är förpliktigande på samma sätt som exempelvis ett äktenskap. Den rena relationen upprätthålls bara så länge båda parter känner att de tjänar något på att stanna i relationen, vare sig det är för känslomässig eller social vinning. Giddens fortsätter med att den rena relationen inte har med en sexuell "renhet" att göra utan att det har med känslor och sociala strävanden att göra. Giddens (1992) menar vidare att det rena förhållandet skapar oerhörda påfrestningar på självets integritet beroende på om relationen är autentisk eller inte vilket innebär att individen antingen är autentisk och känner sig själv eller inte känner sig själv och därmed inte är autentisk. Detta kan ha en koppling till den episodiskhet som Bauman (2002) anser finns i dagens samhälle.

Den korta livslängd episoderna Bauman beskriver har inneburit att en slags stress infunnit sig. En stress som gör att individen inte tar sig tid att forma längre relationer om det inte är absolut nödvändigt. De flesta relationer som bildas har nu målet att uppfylla det aktuella behov som individen har och dess vikt har om inte minskat, förändrats. Förhållandet som för ungefär 100 år sedan var livsviktigt har nu en perifer plats i samhällslivet.

Bauman menar även att det idag sker ett så kallat renande av sex vilket innebär att det rent krasst kan ses som ett köp. Den sexuella akten har separerats från känslorna och därmed är det rent sexuella möten i vilka de två parterna känner sig säkra då de inte riskerar något. Löftet om att det inte finns några krav gör att svagheten i relationen kan blundas för.

Bauman anser att det är oftare sådana möten som sker i dagens samhälle än de med genuina och starka känslor. Lundin (2009) skriver om subjektifierande och objektifierande positioneringar i relationer och behandlar Bubers syn på detta. Hon förklarar att det finns en distansakt och en relationsakt och menar även att de är varandras förutsättningar men inte varandras orsak. Man kan antingen distansera sig och då skapa utrymme för relation eller träda i relation och skapa utrymme för distans.

Man kan även fastna i antingen distansakten eller relationsakten eller så kan man välja att stanna i den ena eller den andra då de utgör varandras potentialer men inte varandras fastställande. Om man ser på det utifrån Baumans (2003) tankar om de relationer som skapas idag så innebär det att individerna antingen inte vågar lämna distansakten eller har fastnat i den.

Det ska bli intressant att med hjälp av respondenternas utsagor se om det Giddens benämner som ”rena” relationer är de relationer som skapas idag.

4 Metodologi

Uppsatsen utgår ifrån ett symboliskt interaktionistiskt synsätt, alltså är samhället sett som summan av alla interaktioner som pågår. Samhället är en ständig process precis som skapandet av en individs identitet är en process stadd i ständig förändring. I och med att det är en konstant process valde vi att vända oss till det kvalitativa metodsättet, och den semistrukturerade intervjun därför att fånga upp så mycket som möjligt av respondenternas funderingar, tankar och åsikter kring ämnet. Alla våra respondenter har svarat på samma frågor som vi formulerat i vår intervjuguide, (se bilaga 1) och när det behövts har vi haft möjligheten att ställa följdfrågor.

I och med att samhället och identiteten är en ständigt pågående process skulle denna studie kunna göras om med andra respondenter och få ett divergerande resultat gentemot vårt.

4.1 Metod

Den metod vi använt oss av stammar ur det kvalitativa perspektivet då vi är ute efter att förstå och beskriva våra respondenters upplevelser angående identitet, relationer och samhälle. Vår metod är fenomenologisk av samma orsak, vi försöker att förstå. Detta innebär att vi har försökt fånga upp respondenternas åsikter och tankar och försöker förstå hur det kommer sig att de har de åsikterna och tankarna I ”Den kvalitativa forskningsin-

tervjun” av Kvale (1997, s.54) står: ”Fenomenologin intresserar sig för att klargöra både det som framträder och det sätt på vilket det framträder”. Fenomenologin strävar efter att göra det osynliga synligt. Detta innebär att intervjuguiden (bilaga 1) är utformad på ett sådant sätt att respondenterna kan ge en förklaring av vad de anser och att vi sedan följer upp med följdfrågor för att fånga upp så mycket som möjligt av deras tankar, funderingar och åsikter som kan vara osynliga vid första förklaringen.

I och med att vi valt att använda oss av intervju som verktyg för att skapa förståelse för vårt ämne har vi utformat en intervjuguide. Den är av typen semistrukturerad ”forskaren har då en lista över förhållandevis specifika teman som ska beröras” (Bryman, 2002, s.301).

I och med att intervjuerna har varit semistrukturerade får respondenterna möjlighet att forma sina egna svar utifrån sina egna tankar och det gav oss möjlighet att ställa följdfrågor där vi ansåg att det behövdes. Det är en flexibel intervjuprocess som lägger fokus på att respondenterna förstår frågorna och skulle kunna bemöta dem med öppenhet. Våra intervjuer utfördes med en öppen dialog för att underlätta interaktionen mellan respondent och intervjuare, (Kvale, 1997).

4.2 Procedur

Vi valde att först ta kontakt med studenterna på högskolan via mail och fråga om de var villiga att ställa upp som respondent i vår undersökning. Därefter kontaktade vi kursansvariga för program på ITS för att fråga om vi kunde komma till deras föreläsningar och prata med studenterna. Dessa ansträngningar resulterade i sex respondenter.

Under tiden som vi försökte få tag i respondenter fick vi tag i en diktafon för att använda till intervjuerna. Vi bestämde tid och plats med våra respondenter och utförde alla intervjuerna utom en gemensamt för att kunna ställa uppföljningsfrågor till den intervjuguide vi har använt oss av.

Efter utförandet av intervjuerna transkriberade vi dem och började skriva resultatdelen. Sedan satte vi oss ner för att göra en analys av vår empiri med hjälp av de frågor vi skrivit för att koppla ihop teorierna och studien. Tematiseringen valdes utifrån problemformuleringen och genomsyrar hela upplägget av denna studie. Efter denna del så satte vi oss ner för att diskutera, dels våra fynd och hur det skulle gynna framtida forskare inom detta ämne. När vi kände oss klara med det fick diskussionen ta form på papperet.

Under hela detta har vi haft kontinuerlig kontakt med vår handledare genom mail, telefon och handledarmöten. Hon har varit till stor hjälp och gjort arbetet lättare.

4.3 Urval

Urvalet skedde utifrån ett bekvämlighetsurval (Bryman, 2002) och resulterade i sex respondenter. Samtliga respondenter studerar på högskola i en mellanstor stad i Mellansverige och är födda antingen 1990 eller 1991 och är alltså 19-20 år. Anledningen till det snäva urvalet är att få respondenter som har hittat en viss grund att stå på efter sin gymnasietid och inte har ångest över vad de ska göra i framtiden.

En till anledning till det åldersintervall som valts är att vi vill försäkra oss om att de respondenter vi får tag i ska ha växt upp under postmodernitetens era och därför har sina erfarenheter och upplevelser utifrån denna. Det betyder även att respondenternas åsikter om våra teman färgas, då de socialiserats in under denna period, av postmoderniteten. (Berger & Luckmann, 1979).

5 Resultat

Nedan följer en sammanfattning av respondenternas utsagor utifrån våra tre teman; Identitet, Relationer och Samhälle. Resultatet som framkommit i intervjuerna kommer att redogöras i en tematisk form för att sedan i analysen kunna koppla samman respondenternas utsagor med vår övergripande frågeställning och påvisa kopplingen till de teorier som valts ut. I resultatet kommer vi redovisa respondenterna i termer som exempelvis de flesta och liknande. Med nästan alla menar vi fem stycken, med de flesta menar vi fyra stycken, många definierar vi som tre stycken och några definierar vi som två. Citaten som följer i resultatet är numrerade för att underlätta återkoppling.

5.1 Identitet

I intervjuerna framkom det att identitet är ett ganska diffust begrepp för många av respondenterna men att essensen av det ändå till viss del är klar. När exempelvis respondent B beskriver möjligheten till fler än en identitet pratar han om detta beroende på vilka han har kring sig: "... man betar sig olika beroende på vilka andra personer som är kring."(nr 1). Genom att uttrycka sig så gör respondenten det tydligt att han samställer identitet och roll då hans identitet ändras beroende på vem han är med. Det är inte endast

respondent B som anser att man kan ha fler än en identitet, det gör även respondent C, D och F

Under intervjuernas gång framkom det att alla respondenterna anser att det finns en sorts grund eller kärna i identiteten även om flera av dem anser att man kan ha flera identiteter. Respondent A beskriver identiteten såhär: "... det är vem man är som person, både de olika rollerna man har/.../de olika rollerna är som ja, olika delar och sen har man en kärna i mitten liksom." (nr 2). Respondent A visar på så sätt att hon skiljer på roller och identitet, men dock att hon anser att ens identitet utgörs av olika roller, och detta gör att identiteten hela tiden byggs på i och med att man antar fler och fler roller.

Respondenterna fick även frågor om i vilken utsträckning de vet vilka de är och då framkommer det ännu fler exempel på hur identiteten blandas samman med roller. Även här är det respondent B som bäst exemplifierar detta: "... jag försöker verkligen hålla en identitet för att underlätta för en själv men det är ganska svårt det." (nr 3).

Till skillnad från respondent A så anser respondenter B, D, E och F att identiteten har en grund som bildats i barndomen och under uppväxten. Respondent B, D och F menar dock att grunden är miljöbaserad medan respondent E anser att den är både miljö- och genetiskt baserad. Hon anser att grunden som byggs är en kombination av flera komponenter som alla påverkar den slutgiltiga identitetsgrunden. Dock är identiteten i sig under konstant förändring då det läggs till fler upplevelser: "Miljön tillsammans med generna tillsammans med dina upplevelser." (nr 4).

Respondent C anser att man som individ växlar och leker med många olika identiteter under hela sin uppväxt, respondenten anser sig inte ännu ha lekt klart med sin egen identitet och respondenten är 19 år gammal: "Till en början tror jag att man har flera olika identiteter, jag tror att under de första åren, alltså första delen av sitt liv typ fram till 20 så leker man nog väldigt mycket med sin identitet och testar sig fram." (nr 5) Respondenten nämner att hon anser att individer testar sig fram genom att byta mellan olika identiteter för att tillslut hitta en slutgiltig.

Frågan om huruvida respondenterna skulle bibehålla sin nuvarande identitet ställdes även och nästan alla respondenter menar att de kommer att förändras och utvecklas på något sätt. De var många som uttryckte att de inte var klara med sin identitet ännu. Det var endast respondent D som inte tycker att han behöver förändra så mycket i sin identitet. Detta klargörs genom citatet nedan: "Nehej, jag vet inte, jag skall väl fotsätta som jag gör antar jag... för att jag gillar det. Och känner mycket folk och de verkar gilla det ock-

så. Så det e väl inga ändringar...” (nr 6) Respondent D visar vilket värde han lägger vid vad andra omkring honom anser om hans identitet och val därav i detta citat. De resterande respondenterna A, B, C, E och F, har ett annorlunda ställningstaganden om sin identitet och dess färdigställande än respondent D, detta illustreras bäst genom detta citat från respondent E:

”Ehm, jag tror att det är en styrka i kännedomen om sig själv att veta att man inte vet vem man är, att man vet att man utvecklas och att man måste försöka finna någon trygghet i att man inte vet precis vem man är utan att allt skapar en och att man kan känna att man genom upplevelserna utvecklas.” (nr 7)

Respondenterna menar att genom att känna till att du fortfarande söker efter din identitet så kan du dra styrka och trygghet från denna vetenskap.

Alla respondenter menar att skillnaden mellan tidigare generationer och dem själva till störst del är av teknologisk art. De flesta av respondenterna anser att stor del av dagens identitetsskapande sker via, och underlättas av Internet och diverse sociala medier. Detta klargörs av respondent C genom detta citat: ”Nej, gud nej, jag tänker bara på internet idag/.../där har verkligen ungar en plats att ge utlopp för olika typer av identitetsskapande...” (nr 8). Här visar respondent C tydligt vart, enligt henne, skillnaden är tydligast, och vi fick liknande svar från de resterande respondenterna också. Respondent C påtalar även här att deras generation har större utrymme att testa sig fram tillskillnad från tidigare generationer.

5.2 Relationer

Det finns en överensstämmelse hos alla våra respondenter när de beskriver en relation och säger att det är antingen ett samband, en koppling eller interaktion mellan minst två människor. Respondent C nämner att det innebär ”ett ömsesidigt utbyte” och respondent A säger att ”det handlar om att ge och ta”. Dessutom anser alla respondenterna att det är de långvariga och stabila relationerna som är viktigast. Åsikten om tillfälliga relationer var också mycket liknande i alla intervjuerna. De anses inte vara fullt lika viktiga och detta påvisas genom detta uttalande av respondent F:

” Den tycker jag är jättedålig. Den är definitivt romantiserad i film och serier och så. Men jag tycker att den skadar så mycket mer än den ger och därför så tycker jag att det är dåligt att den liksom såhär, att samhället är pro den.” (nr 9)

Respondent E däremot menar att tillfälliga relationer inte endast är något dåligt utan kanske till och med något naturligt då hon anser att dagens ungdom förväntas ”multitaska” när det gäller relationer och yrkeskarriärer och samtidigt förväntas lyckas med allt genom att känna rätt personer:

”Människan har ett visst behov av att eh, lära känna andra människor och så tror jag att det är programmerat i våra huvuden att man ska bli jättekär och man ska hitta den rätte och blablabla. Och det gör att man alltid, att man nästan förväntas att man alltid ska va på gång med nåt, man ska alltid va kär, man ska alltid..... Det finns alltid någon som man tror att man kanske strävar efter och att det där att man... även om det är korta så får det, så skapar det kanske någon sorts lugn för att man tänker att man gör det som man förväntas göra.” (nr 10)

När det kommer till vikten av att ha relationer, oavsett sort, så märker vi att våra respondenter har liknande åsikter när det gäller att relationer, av alla sorter, är oerhört viktiga för människan och den mänskliga identiteten. Åsikten om att de relationer en människa har även hjälper till att forma dennes identitet fanns även den hos alla av våra respondenter. Under intervjun särställdes kärleksrelationer och vänskapsrelationer för att se om respondenterna ansåg att det var någon skillnad mellan dessa och deras betydelse för människans och dennes identitet, men det var ingenting som tydde att dessa skulle särskiljas när det gällde påverkan. Respondent A uttalar sig såhär om vikten av relationer för människan och dennes identitet:” ... jag tror det är jätteviktigt för människor att få samspela med nån och sen så bygger man ju sin identitet av att bli bekräftad av andra...” (nr 11). I sitt uttalande styrker respondent A sin åsikt om att relationer behövs både för det mänskliga sinnet och för den individuella identiteten.

I intervjuerna kom frågan om tillfälliga och korta relationer upp och om de hade samma betydelse som de långvariga och huruvida de behövs. Respondent A besvarar återigen denna fråga på ett mycket konkret vis: ”Alltså jag tror att de flesta personerna behöver både och, alltså att man behöver interagera med nya människor samtidigt som man behöver nån som man känner jätteväl.” (nr 12). Här gör respondent A det tydligt för oss att hon anser att relationer av båda sorter behövs för människan och hennes identitet.

Respondent C både bekräftar och motsäger detta då hon förklarar hur hennes relationer ser ut. Hon menar att relationerna är viktiga men att de flesta relationer hon har är ytliga även om de kanske är långvariga. Det som ska påpekas här är att respondent C nämner både familje-, vänskaps- och kärleksrelationer. Respondent C uttalar sig om att hon inte trivs i långvariga förhållanden men också att hon inte riktigt vet varför, hon påpekar dock att den relation hon ser som mest betydelsefull har hon med sin bror:

”... jag vet inte, jag trivs inte i långa förhållanden helt enkelt. Eh, förhållanden är inte riktigt min grej och jag vet inte, eh, relationen till mina föräldrar är långvarig och yttlig också skulle jag vilja säga. Eh, däremot med min bror så är den långvarig och väldigt djup.” (nr 13)

Med detta pekar även respondent C på att bara för att en relation är långvarig betyder inte det är den är djup.

5.3 Samhälle

När vi frågade våra respondenter om vad samhället är för dem hade återigen alla respondenter liknande svar om att samhället är konstruerat av människor men de lägger sina förklaringar på olika nivåer. Respondenterna B och D lägger sin förklaring på en makronivå genom att referera till politiska strukturer och normer. Respondenterna A, C, E och F väljer att lägga förklaringarna på en mesonivå, detta genom att referera till både strukturella ordningar och det sociala samspelet som uppfyller ramarna. Respondent D förklarar samhället utifrån en makronivå såhär:

”Samhället är som en myrstack, staten är drottningen som man ska fixa till så den klarar sig och typ jobba för att betala skatt och sånt där och så styr myrorna så att allt blir bra i samhället. Hur det blir det vet jag inte.” (nr 14)

Respondent A förklarar sin syn på samhället och vad det är såhär: ” Det är själva, det är på nått sätt allt runt omkring oss som inte är naturen för mig, alltså det som är skapat av människan. Allt från byggnader till alltså olika system, politik, trafik och Internet.” (nr 15). Båda dessa citat påvisar skillnaderna i vilken nivå de placerar samhället på. Genom att beskriva samhället som en myrstack placerar respondent D samhället och vad det är på

en makronivå och respondent A placerar, genom sitt citat, samhället på en mesonivå, detta genom att blanda med både system och politik och de mänskliga relationerna.

Några av respondenterna menar att det som utmärker dagens samhälle mest är att samhället är så individualiserat, teknologibaserat och produktionsfokuserat. Exempel som gymnasievalen, utseendefixering och brist på ansikte-mot-ansikte kommunikation tas upp under intervjuerna. Respondent C tar upp gymnasievalen och använder ord som ”meritpoäng”, ”strategiplugga” och ”våldigt höga krav” för att illustrera sin åsikt gällande vad de som är 15 år måste ta ställning till för att ”kunna komma vidare”. Hon påpekar också att hon anser att Sverige är ett ”jätteindividualiserat” land. Respondent A nämner under intervjun ”sociala medier” och ger exemplet ”Facebook” för att förklara sin ståndpunkt gällande det teknologibaserade samhället. Respondent B ger ytterligare exempel i sin intervju, såsom ”mer kontakt över telefon” och ”MSN”. Han anser även ”att allting blir mer datoriserat och digitaliserat”. (nr 16) Även stressen för unga vad gäller karriär, familj och fritid tas upp. Det är främst respondent C och E som nämner detta. Respondent C uttrycker det såhär:

”det är liksom ”åh gud nu är du 25 år nu måste du hitta din framtida man och a liksom, så måste ni vara tillsammans i typ tre år och så kanske du vill ha barn och ja det måste ju, så ska man flytta ihop.” Ja då måste ni göra allt det här innan ni är 30 liksom. Men det är inte realistiskt nånstans för, jag vet inte, jag vill inte, nu är jag fortfarande väldigt ung men jag ser mig inte alls ha man eller barn när jag är 25-30 år liksom.” (nr 17)

Respondent E lägger till ytterligare en nivå när hon pratar om denna stress. Hon menar att det till viss del handlar om att känna sig framgångsrik men att man samtidigt känner sig otillräcklig om man inte kan uppfylla alla dessa krav som dyker upp: ”... man måste vara någonting. Att det räcker inte med att man känner själv att ”jag är nöjd där jag är och tycker om mig själv” utan man måste ha gjort nånting.” (nr 18). Det är enligt respondent E denna stress som är huvudorsaken till att individer idag måste skapa en solid grund att bygga sin identitet och sina relationer på.

Många av respondenterna pratar om ett individualiserat samhälle och hur det påverkar relationerna man skapar och respondent C anser att hon vet precis hur hon vill leva sitt liv och ha sina relationer: ” Jag vill ha mitt liv och då får han eller hon ha sitt liv liksom och så får det på nåt sätt bli som två järnvägsspår som går bredvid varandra och inte överlappar liksom.” (nr 19)

Respondent F tror att dagens samhälle är i en förändringsfas, han tror att vi är på väg bort från det konsumtionssamhälle vi lever i och alltså är på väg in en ny samhällsfas: ”Konsumtionen, den är fortfarande hög men den håller på att avta...” (nr 20). Respondenten pratar om hur dagens samhälle är på väg ut ur den postmoderna eran och ut ur konsumtionssamhället.

Respondenterna ser samhället som en stressig, krävande och förändrande plats där valen som finns kan försvåra men även underlätta tillvaron för människan. Respondent A jämför exempelvis det liv hon lever nu och de val hon kan göra med hur det var för 100 år sedan och ser den utveckling som har skett. Samtidigt som valen kan vara besvärliga så är hon ändå tacksam över att de finns där: ”...alltså det är en stor frihet att kunna göra alla val man vill men samtidigt så är det ju jobbigt också för att det är jobbigt att kunna välja fel eller att det finns risken för att man väljer fel, då har man bara sig själv att skylla likasom.”(nr 21)

Respondent A menar här att hon tror att det finns en rädsla för att göra fel val och därmed misslyckas och då få en sämre utgångspunkt i fortsättningen.

6 Analys

Nedan kommer en analys av empirin, denna kommer att tolkas utifrån de teorier som valts för just detta ändamål. Analysen kommer att delas in i de tre teman som genomsyrat hela arbetet.

6.1 Identitet

Samtliga respondenter fick besvara vad de ansåg att en identitet var och resultatet visar att det finns en viss överensstämmelse med de tankar som Mead (1977) har kring detta. Det är flera av våra respondenter som pratar om hur deras identitet inte skulle vara den samme om de inte hade de relationer som de har. Det har blivit tydligt för oss att se hur respondenterna ser till Den Andre (Mead, 1977) och dennes roll i deras egna identiteter. Detta märktes även genom det bekräftelsesökande vi såg under intervjuernas gång. Det är flera av våra respondenter som härleder identitetens utveckling till en kombination av uppväxtmiljö och Den Andre. Vilket stöds av Eriksons (1982) teorier angående när identiteten bildas och hur den bildas. Vi finner att flera av respondenterna sätter vikten av Den Andre högt, men de menar oftast inte familjen utan sina vänner. Familjen nämns inte

så mycket av respondenterna utan det är mer miljö och uppväxt som nämns i identitets-sammanhangen under intervjuerna.

När det gäller Baumans (2002) tankar kring en identitet som kan bytas ut får stöd av några av respondenterna medan det motsägs av de andra då det pratas om en kärna eller en grund hos respondenterna. Det verkar som att respondenterna inte anser att man behöver välja när det gäller detta utan att har man en grund, eller en kärna, så kan man bilda flera identiteter och nästan använda dem som roller.

När respondent B beskriver hur svårt det är att hålla fast vid en enda identitet sammankopplar han roller och identitet på ett mycket tydligt sätt, (se citat nr 2).

Om man här ser till Meads (1977) identitetsteori om Jaget och Miget så kan det tänkas att det är det aktiva Jaget som förändras som en roll och att det reflekterade Miget kan vara grunden eller kärnan som respondenterna pratar om.

Det som framkom tydligast i resultatet är att identitet är ett diffust begrepp som inte många av våra respondenter har grepp om. Det är flera av våra respondenter som tycks blanda ihop rollbegreppet med Baumans (2002) identitetsteori, men ändå inte då det inte är rollerna i sig själva som är det viktiga utan de som uppfattar rollerna/identiteterna som används av respondenten. Om vi ser till en av våra övergripande tematiska frågor gällande identiteten; ”Anser du att Bauman har rätt när han påstår att dagens identitet är någonting man kan välja och ta på sig och av som ett klädesplagg” så får vi inte ett enda svar utan flera. Då det är ett par respondenter som står fast vid att det inte går att ha fler än en identitet, medan vi har en övervägande del som hävdar att det är möjligt men att det är mer likt rollanvändande. Men det är inte någon av våra respondenter som håller med Bauman helt ut i hans hävdande.

När det gäller vår problemformulering så var det flertalet av våra respondenter som upplevde att deras möjligheter till identitetsskapande var vidgade gentemot tidigare generationer. Detta tillskrevs de utökade mediamöjligheterna som finns idag och alla respondenter nämnde Internet som en av huvudfaktorerna till denna utvidgning. En av skillnaderna som nämndes var möjligheterna till att testa på olika typer av identitet, som vi senare tolkar som roller, och känna sig för huruvida den passar just dig. Detta testande, detta utbytande av identiteter/roller går att koppla till Baumans teori om identiteten. Det faktum att individerna byter mellan identiteter/roller förordar hans hävdande att det är så att individer idag byter mellan flera identiteter/roller för att passa olika episoder.

Om vi ser till hur respondent A beskriver identiteten (se citat nr 3) så kan vi se en koppling till Lundins (2009) text om ”Det Emergenta Miget” och se att respondent A:s hävdande att identiteten har en grund och sedan flera delkomponenter men att identiteten är större än delarna den består av stämmer överens med Lundins tes om emergens. Man kan likna emergensens innebörd vid identiteten då båda har flera pågående processer samtidigt som ska samverka för att bilda en helhet.

6.2 Relationer

Samtliga av våra respondenter menar att relationer är oerhört viktiga och speciellt när man försöker lista ut vem man är. Dock anser inte våra respondenter att familjens åsikter spelar lika stor roll som exempelvis vännernas och deras föräldrars åsikter vilket direkt överensstämmer med Eriksons (1982) teori att under tonåren så skiftas fokus, vad gäller vems åsikter som är viktigast, ofta från familjen till vännerna.

När längden på relationer togs upp så tyckte respondenterna att de långvariga relationerna var viktigare än de kortvariga. Detta motsäger Baumans (2003) teori om att det numera är en uppoffring att skaffa familj istället för den gåva det varit tidigare. Dock bekräftar respondenterna senare denna teori då de menar att de hellre prioriterar sitt eget i en relation än det gemensamma.

Respondenterna nämner även en stress över att de förväntas hitta relationer som leder till att de bildar familj, de känner sig nästan påtvingade en relation för att det är vad som förväntas av dem vilket gör att Baumans (2002) teori om episodernas inverkan på relationsskapande ter sig väldigt trolig i denna undersökning. En av våra respondenter trivs inte i långa förhållanden vilket till viss del kan förklaras genom att det i korta förhållanden oftast inte föreligger några direkta krav vilket Bauman påstår gör att svagheter i relationen kan förbises. I citat nummer 13 visar respondent C genom sitt uttalande att det inte alltid måste vara de primära relationerna som det läggs mest vikt vid. Hon menar även att bara för att en relation är långvarig betyder inte det är den är djup.

Respondenterna menar att relationer innebär ett samspel och ett givande och tagande vilket Giddens (1992) menar kan kallas för en ”ren” relation. En av respondenterna menar att relationen innebär att det måste finnas ett visst ömsesidigt utbyte för att det ska vara en relation och det påvisar en överensstämmelse med Giddens teori. Alla respondenterna anser att relationer kan se ut på många olika sätt men de innebär alltid en form av

interaktion vilket återigen påvisar Giddens teori om relationer som ytterst trolig. På vår andra övergripande tematiska fråga ”Stämmer det Giddens påstår, är de relationer som skapas idag ”rena relationer”? kan vi återigen inte säga att vi får ett konklusivt svar, men vi kan dra slutsatser utifrån de svar vi fått av våra respondenter. Det verkar på dem som att det idag finns åtminstone fler rena relationer än tidigare. Många vill inte investera i en relation som inte gagnar dem på något sätt vare sig det är känslomässigt, socialt eller ekonomiskt. Då är det ”bättre” att relationen blir kort, ytlig och kanske inte lika givande eller att man helt enkelt ignorerar möjligheten till relation överhuvudtaget.

Då våra respondenter överlag tycker att de långvariga relationerna är viktigast kan man koppla detta till Baumans (2002) teori om episoder och se att de långvariga relationerna oftast överlappar olika episoder, vilket då gör att dessa relationer kan agera som ett kitt för att hålla samman de olika episoderna och därmed bildar en helhet.

6.3 Samhälle

Respondenterna menar att samhället är konstruerat av människor vilket till viss del skulle motsäga Lyons (1998) teori om att postmoderniteten är mer av en idé än ett socialt tillstånd. En idé är mer av ett sinnestillstånd medan ett socialt tillstånd blir till i interaktionen mellan människor, vilket gör det till en social konstruktion. Lyon pratar även om den förändrade kommunikationen vilket respondenterna menar är utmärkande för dagens samhälle.

Det faktum att det finns en delning när det gäller vilken nivå våra respondenter lägger samhället på gör att deras uppfattning av våra begrepp skiljer sig åt. Det innebär också att svaren på våra frågor hamnar på två olika nivåer. De respondenter som antar den mer mesoteoretiska synen på samhället ställer samspelet mellan individen och samhället i fokus, och de respondenter som väljer att anta det makroteroretiska synsättet lägger fokus på strukturen av samhället.

Giddens (1997) pratar om att tid och rumsuppfattningen har förändrats vilket respondenterna påpekar genom att nämna bland annat Internet och att allt har blivit mer globalt. Både Giddens och Lyon (1998) menar att den teknologiska utveckling som skett har påverkat både samhället i stort och de individer som lever i samhället vilket respondenterna bekräftar och styrker med sina utsagor. Respondent A bekräftar teknologins påverkan genom nämmandet av sociala medier som exempelvis Facebook.

Giddens (1997) pratar också om hur detta påverkar de sociala relationer man har vilket respondenterna påpekar att de har märkt av, då speciellt vad gäller huruvida relationerna är långvariga eller inte. Respondenterna verkar tycka att teknologin underlättar skapandet av de ytliga och tillfälliga relationerna medan den ibland försvårar de långvariga och stabila.

Lyon (1998) menar att människan alltid söker efter effektivitet och förbättring oavsett vad det gäller vilket respondenterna ser i alla trender, alla nyheter som kommer tillbaka och framförallt all ny teknologi som gjorts för just effektivisering och förbättring. En av respondenterna menar att världen blivit allt mer datoriserad och digitaliserad vilket stöder både Giddens och Lyons idéer om teknologins inverkan på samhället. (se citat nr 16)

Bauman (2002) menar att vi lever i episoder vilket till viss del bekräftas av de respondenter som anser att man kan ha flera olika identiteter men detta kan vara för att de ser roller som en slags identitet. Relationerna i dessa episoder är, enligt Bauman, olika konstituerade beroende på vad episoden har för mening eller mål vilket bekräftas av respondenterna då de talar om hur samhället påverkar de relationer man skapar. Respondenterna menar att det finns flera olika komponenter i samhället som påverkar relationsskapandet vilket också till viss del visar på en slags episodiskhet, där olika komponenter har olika grad av inverkan.

Bauman pratar om att de olika episoderna har olika mål vilket kan korreleras till att det finns olika vägar att nå dessa mål. Respondenterna nämner de många val som de ser finns i samhället och uttrycker en viss oro för hur det ska påverka framtiden. En av våra respondenter nämner gymnasievalen som ett av de stora kraven som samhället ställer på dagens ungdomar. Respondenterna uttrycker också att det finns en rädsla i samhället för att göra fel val och därmed kanske misslyckas.

Detta även när det gäller relationer. En av respondenterna liknar en relation idag vid två tågspår som går bredvid varandra och inte överlappar, detta för att kunna bibehålla sin självständighet och dessutom minimera risken för misslyckande.

7 Diskussion och slutsatser

Våra respondenter har sin egen tolkning av de begrepp som ingår i vår problemformulering men de går alla att applicera på något sätt till de teorier vi valt att använda oss

av. Dock har studien vi genomfört väckt fler funderingar än svar skulle vi vilja påstå, då det hela tiden uppkom nya vinklingar och ämnen.

En av våra respondenter menar att hon vill leva sitt eget liv med en partner bredvid och benämner det som ”två tågspår som går bredvid varandra men aldrig överlappar”. Att hela tiden ha någon i ett förhållande som lever sitt eget liv, men som ändå kan bekräfta din bild av dig själv och din identitet, är det så dagens relationer ser ut? Detta synsätt underlättas definitivt av de bilder som kommer till oss från diverse medier. Internet är en smältdegel av olika möjligheter att få sig egen bild av sig själv bekräftad och därmed skapa ytliga relationer med individer som ser dig på exakt det sätt du vill. Är detta ett nytt sätt att skapa det som Bauman (2002) benämner som identiteter som kan bytas som klädesplagg? Det togs upp av en av våra respondenter att hon ansåg att individer testas sig fram och leker med olika identiteter under hela uppväxten tills de hittar en som passar, men om det inte finns EN som passar då? Har det blivit så att det som beskrevs som roller förut nu har utvecklats till en slags ny version av en postmodern utbytbar identitet? När vi först reflekterade över hur respondenterna svarat på vår fråga om huruvida en och samma person kan ha fler än en identitet fann vi en tydlig koppling mellan deras tolkning av identitet och roller. Det var en av respondenterna som beskrev det som att en identitet är uppbyggd av olika roller, att de är som facetter på den diamant som är din identitet. Dock rådde det skilda meningar om huruvida en individ verkligen kan ha fler än en identitet samtidigt.

Men om vi nu skulle förutsätta att vi ser oss själva genom Den Andras ögon, hur blir det då? Vi upplever ju att vi har en identitet men är det då den egentliga identiteten eller det som Den Andra ser? Mead (1977) menar ju att vi ser oss själva genom Den Andras ögon vilket då borde innebära att vi ser oss själva som de vi möter gör. Men stämmer det verkligen? Mead menar vidare att vi söker en publik för att få bilden av oss själva bekräftad men vad händer då om den publiken är väldigt liten, inte finns alls eller rent av är av en annan mening än den vi själva har? Kan vi då se oss själva eller blir vår bild förvriden på så sätt att vi har för liten referensram, en referensram som inte passar människans komplexa Själv eller inte håller med den bild vi redan har av oss själva? Respondenterna är väldigt benägna att tycka att deras nuvarande identitet kommer att förändras beroende på vilka de möter, vart de är och vad de upplevt under barndomen men trots det finns det avvikande svar där en respondent menar att han troligtvis inte kommer förändras så mycket då hans vänner och han själv gillar den han är nu. Är det kanske då så att han

har ”fastnat” i sin identitetsprocess eller kanske valt att stanna där då han känner sig bekväm? Har han då funnit en kärna eller fastnat i en identitet som han har blivit van vid?

Respondenterna pratar om att det är miljön, omgivningen och genetik som påverkar deras identitet men hur är det då med relationerna? Vad påverkar vilka relationer man skapar? Enligt respondenterna är det så att samhället påverkar detta ganska mycket vilket vi också kan se i det faktum att den teknologiska utvecklingen som sker i samhället gör att det är lättare att skapa en relation till någon i ett annat land och en annan kultur. Dessutom så gör det att vi inte är lika beroende av när vi skapar relationerna utan då det är natt här, är det dag någon annanstans.

Något som tas upp av våra respondenter är de krav som ställs. Krav om allt, som exempelvis att man ska ha allt, och kunna allt så snabbt som möjligt. Det ställs stora krav på den svenska 15åringen i dagens samhälle, då ska han eller hon redan veta vilken väg han eller hon ska ta i livet för att kunna välja ”rätt” gymnasium. Efter detta val är gjort ställs det enorma prestationskrav från det omgivande samhället samtidigt som det på dessa ungdomar ställs andra krav och höjs upp andra förväntningar från föräldrar och kamratgäng. Om man ser på det ur Baumans perspektiv kan det synas flera olika episoder under denna tid. Har denna stadiga ökning av de krav som ställs på ungdomarna i dagens samhälle en direkt koppling till den postmoderna eran? Man skulle nästan kunna tro det då våra respondenter verkar väldigt ”hemtama” kring de val som nu finns i mängd och parti. De fasar över den utveckling de ser, där valen bara ökar för att sedan sjunka undan och nästan bli osynliga. Det pratades mycket om betyg och vad som krävs för att kunna komma vidare i livet och en respondent berättade att det numer gäller att ”strategiplugga” och alltså försöka se in i framtiden på något sätt för att lyckas. Men sedan försvinner de valmöjligheterna på några sekunder för att senare ersättas av andra och kanske mer komplexa och svåra val som kräver något helt annat av individen vad gäller personlighet och kompetens exempelvis.

Alla dessa val medför att det infinner sig en stress över att inte hinna med allt man föresatt sig. Så om vi ser på relationer ur den vinkeln då? Våra respondenter nämner att det finns en slags allmän stress över att man ”måste” vara tillsammans med någon vid en viss ålder, barnen ska komma vid en speciell ålder och dessutom ska man hinna skapa en karriär och bli framgångsrik. En av de respondenter vi intervjuat menar att det samhälle vi lever i påverkar tidpunkterna då vi exempelvis skaffar barn. För ett tag sedan verkade det som att det var fler unga mammor än äldre men nu verkar det vara precis tvärtom. Först

ska man ha en karriär, sedan hitta den man vill leva med och sedan skaffa barn. Men det motstrider ju Baumans tankar om att det förändras till att familjen blir viktigare för individen igen, eller är det bara en fas? En av våra respondenter menar att det samhälle, som vi kallar postmodernt, är på väg bort och att vi nu genomlever en fas som föregår nästa typ av samhälle. Frågan är då; vad kommer det samhället innebära för skapandet av identiteter, relationer och samhällets skepnad?

7.1 Slutsatser

Syftet med den här studien var att erhålla förståelse för hur sex ungdomar, födda 1990 och 1991, upplever sitt identitetsskapande, sina relationer och samhället idag i stort.

De slutsatser som kan dras utifrån denna studie är att identitet idag är ett väldigt dif-
fust begrepp och att den numera ses som en kombination av roller och en kärna eller en grund. Vidare kan det dras slutsatser om att identiteten påverkas av relationer som påverkas av samhället som en evighetscykel. Ingen del lämnar de andra oberörd.

Relationerna ses som ett samband, en koppling eller ett utbyte mellan minst två människor, vilket i sig kan ses som självklart men inte är det för alla. Vidare fann vi att det är de långvariga relationerna som är viktigast för våra respondenter och inte de ytliga. Dock fann vi att de anser det vara lättare nu än tidigare att skapa de ytliga relationerna då samhället och den teknologiska utvecklingen möjliggör fler möten mellan människor, även om de inte möts ansikte mot ansikte. Här kan vi se en tydlig koppling till Giddens (1997) teori om förändringen av tid och rumsuppfattningen. Då det är möjligt att tala med andra över långa avstånd så blir rummet helt plötsligt större och tiden får en annan betydelse för individerna.

De slutsatser vi kan dra utifrån vår studie när det gäller samhället är att begreppet postmodernitet inte är välkänt och dessutom så verkar det vara svårt att beskriva hur vårt samhälle är idag då det råder olika meningar om vad som utmärker dagens samhälle. Det enda som alla våra respondenter är klara över är att vi lever i ett samhälle som lyfter fram teknologin och att allt mer baseras på den teknologi som samhället, enligt våra respondenter, är uppbyggt på.

Och nu till de slutsatser vi drar utifrån vår problemformulering, som lyder: Hur upplever 19–20-åriga ungdomar, utifrån ett symboliskt interaktionistiskt synsätt, identitetsskapande och relationer i det postmoderna samhället?

En av dessa slutsatser är att de ungdomar vi pratat med upplever sitt identitetsskapande som komplicerat och fyllt av valmöjligheter. De anser inte att identitetsskapandet är endast beroende av ansikte mot ansikte-kommunikation utan att det postmoderna samhället har öppnat upp fler och fler möjligheter att utveckla sin identitet genom andra kommunikationsmedel.

När det handlar om deras upplevelser av relationer i det postmoderna samhället visar det sig att de inte faller inom den stereotypa bilden som ges av dagens ungdom bland annat i media. Utifrån detta kan vi dra slutsatsen att den långvariga relationen fortfarande är av vikt för dessa ungdomar.

En sak vi tydligt kan se efter genomförandet av denna studie är att ämnet behöver utforskas mer och djupare.

7.2 Svagheter och styrkor

Svagheter med denna studie är att respondentantalet är lite väl lågt. Tyvärr fick vi nöja oss med detta då vi inte fann fler som var villiga att delta. Dock tror vi att detta kan vara en styrka också då de respondenter vi hade gav mycket utvecklade och intressanta svar. Vidare var intervjusituationen inte den bästa då det var mycket sorl och brus runt omkring. Detta störde dock inte respondenterna utan snarare hjälptes de av att det inte var alldeles tyst när de funderade över hur de skulle svara, därmed blev situationen inte obehaglig. Ytterligare en svaghet är den breda problemformuleringen vi valt att använda oss av. Dessutom är det en svaghet att vi snävade in vår urvalsgrupp så mycket, det kanske hade varit bättre med större åldersintervall.

Styrkor med denna studie är att den, jämfört med tidigare studier, har relationer som en stor del då det är en viktig del i dagens samhälle. Vidare riktar vi blicken mot ett viktigt ämne inom socialpsykologin som bör uppmärksammas i större utsträckning än vad det gjorts hittills. Ytterligare en styrka, kanske den viktigaste, är att vi fick svar på vår problemformulering.

7.3 Framtida forskning

Exempel vi kan komma på till framtida forskning är till exempel att fortsätta undersöka den postmoderna erans influenser på relationer. Vidare kan man om ett tag undersöka samhället och hur det ser ut för att se om det faktiskt är så att vi är i en fas som föregår

en ny typ av samhälle. En annan vinkling man skulle kunna titta på är de narcissistiska inslagen som finns i den postmoderna identiteten.

Efter att ha hört alla respondenternas funderingar kring identiteter, relationer och samhället så börjar vi fundera över huruvida det samhälle vi lever i, det episodiska samhället, har startat ett slags reciprocitetstänkande eller om det bara är så det verkar utifrån de svar vi fått i våra intervjuer.

8 Referenser

- Andersson, C & Swenson, E. (2007) *En fenomenologisk studie om hur ungdomar upplever sin tillvaro, relationer och framtidsvisioner*. Institutionen för psykologi. Lunds universitet, Lund.
- Asplund, J. (1987). *Det sociala livets elementära former*. Göteborg: Bokförlaget Korpen.
- Barrera Riffo, D & Rehnström, C. (2007) *Konsumtion. Hur ungdomar talar om identitet och status i ett Konsumtionssamhälle*. Institutionen för Samhälls- och Beteendevetenskap. Mälardalens högskola, Eskilstuna, Västerås.
- Bauman, Z. (2002). *Det individualiserade samhället*. Göteborg: Daidalos.
- Bauman, Z. (2003). *Liquid Love*. Cambridge: Polity Press
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.
- Erikson, E., H. (1982) *Den fullbordade livscykeln*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Giddens, A. (1992) *Intimitetens omvandling. Sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället*. Nora: Bokförlaget Nya Doxa
- Giddens, A. (1997). *Modernitet och självidentitet- Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Daidalos.
- Hjalmarson Vertovec, I. (2009) *Den postmoderna identiteten. En kvalitativ studie om episodiskhet*. Institutionen för teknik och samhälle. Högskolan i Skövde, Skövde.
- Johansson, L & Johansson, R.(2006) *Samband mellan ungdomars föräldra- och kompisrelationer*. Institutionen för individ och samhälle. Högskolan i Väst, Trollhättan.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Levinson, D.
(1959) Role, society and social structure. *Journal of Abnormal & Social Psychology*, Vol 58[2], 170-180
- Lundin, A. (2009) *Det Emergenta Miget. Paper till sociologförbundets årsmöte*. Uppsala Universitet, mars 2009.
- Lyon, D. (1998). *Postmodernitet*. Lund: Studentlitteratur.
- Mead, G, H. *Selected papers*. I Strauss, A. (red.). (1977). *George Herbert Mead on*

Social psychology. Chicago: The University of Chicago press.

Wennerberg, S.B. (2001). *Socialkonstruktivism*. Malmö: Liber.

Bilaga 1 Intervjuguide

BAKGRUNDSFRÅGOR:

Ålder?

Partner för närvarande? (Civilstånd)

Familjeförhållanden?

Var bor du nu? Vart har du bott tidigare?

IDENTITET:

Vad är en identitet för dig? (vad, en, flera, påverkan)

I vilken utsträckning skiljer sig dagens identitetsskapande från tidigare generationer?

I vilken utsträckning vet du vem du är?

Hur ser du på din framtid?

RELATIONER:

Vad är en relation för dig? (tillfällig, stabil)

Hur viktigt är det att ha relationer? (vänner och kärleksrelationer)

Vilka slags relationer har du haft? Hur har det sett ut?

I vilken utsträckning inverkar relationer på vem man är/blir? (innehåll, relationer till varandra)

SAMHÄLLE:

Vad är samhället för dig?

Vad utmärker dagens samhälle?

I vilken utsträckning inverkar samhället på de relationer människor har till varandra?

I vilken utsträckning inverkar samhället på människors utformande av vilka de är?

Bilaga 2: Uppdelning av arbetet

Medlemmarna i detta författarpär har delat upp arbetet jämt. Detta vet vid med stor säkerhet då vi utfört allt insamlade av information, alla intervjuer och allt författande tillsammans.

Alltså har Anna Bredenfeldt gjort 50 % och Jenny-Ann Vestin 50 %.